

04a - אלמה מעולם לא חיי

ה-11 בדצמבר 1964. יום מותה של אלמה. אלמה הזקנה פוגשת את בעלה לשעבר ואלטר גרופיוס. היא לא מזהה אותו אחרי שנים רבות של פירוד. אלמה בת 85, עיוורת למחצה כתוצאה מהסוכרת, וכמעט חרשת.

אלמה
אתה יכול לעזור לי, איש צעיר, אתה יכול בבקשה לעזור לי? אתה יכול לעזור לי למצוא את דרכי החוצה מהמקום הזה? אני רוצה להגיע לווינה, אתה שומע, אבל האחות מסרבת להניח לי ללכת. אולי אתה יכול לקחת אותי לשם?

גרופיוס
ווינה? למה דוקא ווינה מכל המקומות בעולם? מה את רוצה לעשות שם?

אלמה
אני רוצה למצוא מנוחת עולמים ליד בתי היפה והאהובה מנון. היא שוכבת שם, בבית העלמין של גרינציג בווינה. ואני רוצה לפקוד גם את קברו של מאהלר, כשאהיה שם. הם התכוונו לקבור שם גם אותי, לצידו של מאהלר, בעלי הראשון, וגם בקליפורניה, ליד פראנץ, בעלי האחרון. אבל הבעלים שלי נמאסו עלי. לא יכולתי לסבול את הריח שלהם כשהיו בחיים, אז נסה רק לתאר לעצמך מה זה עלול להיות עכשיו, כשהם מתים. לא, לא. אני רוצה למצוא את מנוחת העולמים שלי ליד בתי היפה והאהובה מאנן. היא היחידה מבין ילד'יי שדמתה לי. לא פלא. שני אלים אריים צעירים מצאו זה את זה, והיא פרי האקסטזה שלהם. היא שוכבת שם, בבית העלמין של גרינציג. "בעקבות הזמן האבוד!" הייתי רוצה להשקיף מלמעלה על העיר שפעם היתה מונחת לרגליי. וורפל היה הגרוע מכולם, כשמדובר בסירחון. לא, זמלינסקי היה אפילו גרוע ממנו. תמיד לא רחוק, נדף ממנו ריח של בית קפה. חציו עשן וחציו זיעה. אבל איזה אופי, אופי ענק. בלי ספק גאון.

(מצטרפת אליהם אחות רחמניה, משוחקת ע"י אלמה 1.)

אחות
וגוסטאב מאהלר?

אלמה
גוסטאב מאהלר? בעלי הראשון? את מכירה אותו? גם הוא הסריח. ועוד איך! את בטח יודעת את שמו? הוא נעשה מאוד מפורסם בשנים האחרונות. מאוד מפורסם! מנצח אמריקאי אחד, ליאונארד ברנשטיין, גם כן יהודי, כמובן, עשה את המוסיקה שלו למאוד פופולארית.

אחות
ליאונארד ברנשטיין, המלחין של סיפור הפרברים?

אלמה
כן, כן! הוא עשה את המוסיקה של מאהלר למאוד פופולארית. מאוד פופולארית! מאוד פופולארית! מנגנים את הסימפוניות שלו לעתים כה קרובות, כמעט כמו את הסימפוניות של בטהובן. לא

יֵאָמֵן לֵאִיזוֹ תַחִיָּה הוּא זֹכֶה. אַתָּה לֹא יִכּוֹל לִלְכֵת לְקוֹנְצֵרְט
בִּימֵים אֱלֹהִים מִבְּלִי לְשִׁמוֹעַ אִיזוֹ סִימְפוֹנְיָה שֶׁל גּוֹסְטָאב מֵאֵהְלֵר.
הוּא הִפְךָ לְגֵאוֹן שֶׁל הַמֵּאָה הָעֲשָׂרִים. נִבְיָא הַמּוֹדֵרְנִיזְם.
וְהַפִּירְסוֹם שֶׁלּוֹ גְדֵל מִיָּדֵי יוֹם, מִיָּדֵי שְׁעָה. הָאֵדָאג'יּוֹ מֵתוֹךְ
הַחֲמִישִׁית שֶׁלּוֹ הִיָּה הַדְּבַר הַיְחִידִי שֶׁעָשָׂה אֶת "מוֹת בּוֹנְצִיָּה"
שֶׁל וִיִּסְקוֹנְטִי לְמִשְׁהוֹ נִיסְבֵּל.

(הַאֲחוֹת מְלוּוָה אֶת אֱלֹמָה עַד שֶׁלְּפִתַּע נִשְׁמַעַת מוֹסִיקָה. הֵן
מְגִיעוֹת לְחֹדֶר בּוֹ גּוֹסְטָאב מֵאֵהְלֵר וּבְרוֹנוֹ וְאַלְטֵר (הָאֱלֵמָאֲנִיָּאק)
נִמְצָאִים בְּסִצְיֵנֵת "הַוְדַעַת הַנִּישׁוּאִים".)

אלמה	הלוא יש פה מישהו? מי זה שם? מה כל הרעש הזה?
אלמנייאק	זו מוסיקה.
אלמה	מה!? מה אמרת? אתה יכול להרים את קולך? אני לא יכולה לשמוע אותך. את מי אתה מחפש?
אלמנייאק	אף אחד--
אלמה	איזה שטויות, ברנש קטן שכמוך? הדליקו את האור!
אחות	האורות מודלקים.
אלמה	מה זה?
אחות	האורות מודלקים!
אלמה	אל תצעקי. אני לא חרשת. רק לא רואה. זה הכול.
אלמנייאק	אולי משהו לא בסדר עם העיניים שלך.
אלמה	עם מה?
אחות	עם העיניים שלך. עם העיניים שלך!
אלמה	אה! העיניים שלי... בוודאי! הם קראו לי "הסירנה כחולת-העין".
מאהלר	"הסירנה כחולת העין"? רק רגע...
אלמה	העיניים שלי כבר לא מה שהיו. הם אומרים שיש לי סוכרת, אבל אלה שטויות. אני לא יכולה לחלות בסוכרת. זו מחלה יהודית, ולמרות היהודים הקטנים והחמוצים שנדבקו אלי כל חיי כמו זבובים לצינצנת דבש, יהדות היא עדיין לא מחלה מדבקת, תודה לאל! (היא מפזמת לצלילי "להתאהב שנית" מתוך "המלאך הכחול":) "יהודים עטים עלי כפרפרים על אש, ואם הם נשרפים, אין זו אשמתני."
מאהלר	רק רגע! אני מכיר את זה.

אלמה	זהו עוד שיר שהייתי יכולה לכתוב, אלו היו מרשים לי.
מאהלר	אלמה?
אלמה	כן?
אחות	כן?
מאהלר	אלוהים! זאת את ? (או: את היא זאת?)
	(האחות -שהיא אלמה-1 -מסירה את חלוקה הלבן ואת הסטטוסקופ, ומשאירה את החדר ל"אוהבים המתים", וכך עושה גם האלמנייאק - ששיחק את ברונו ואלטר.)
אלמה	אה? מה אתה ממלמל שם בחושך? אם אתה רוצה שאשמע אותך, דבר בקול רם! השמיעה שלי אף פעם לא היתה כל כך חדה, אבל בשנים האחרונות היא באמת נעשתה איומה.
מאהלר	אלמה?
אלמה	אה?
מאהלר	אלי שבשמיים! זאת באמת את?
אלמה	איש צעיר, אתה לא יכול לדבר אלי כך!
מאהלר	אלמה, בשם אלוהים, תסתכלי עלי.
אלמה	אמרתי לך, אני לא רואה כלום.
מאהלר	את לא זוכרת את הקול שלי?
אלמה	את המה שלך?
מאהלר	הו אלוהים, הו הזמן! הלהטוטן של השטן. איזה בדיחות מכוערות אתה עושה מאיתנו, בני תמותה מיסכנים שכמונו. לראות את העור הזה שהיה פעם יותר חלק מהמשי העדין ביותר, ועכשיו הוא מרופט כמו שטיח בלה, תלוי ומדלדל מהסנטר היהיר והגאה הזה...
אלמה	מי המחבר של השיר היפה הזה, איש צעיר?
מאהלר	"איש צעיר"... איזו אירוניה של הגורל! את היית רק בת 32 ואני הייתי בן 52 ביום מותי, ועכשיו את קוראת לי איש צעיר! האם זו רק היתה בדיחה, כל הסבל, כל החיים שלנו, רק בדיחה טיפשית ותו לא?
אלמה	אה? מה אתה שוב ממלמל שם? אני בקושי שומעת אותך.
מאהלר	אני גוסטאב.
אלמה	מי אתה?

גוסטאב! אני הוא גוסטאב!	מאהלר
אתה גוסטאב? איזה צירוף מקרים! גם בעלי הראשון היה גוסטאב.	אלמה
אלמשילי! אני גוסטאב, בעלך הראשון.	מאהלר
גוסטאב הראשון...	אלמה
בעלך הראשון, גוסטאב!	מאהלר
יצאת מדעתך?	אלמה
אלמה! -אלמשי! - אלמשילי!!!	מאהלר
שב, שב. תפסיק לבלבל, בסדר? תן לי לגעת בך. תן לי את ידך. אני לא מבינה. תראה לי. תראה לי. הידיים האלה, הידיים הניפלאות האלה. מותר לי לבחון אותך? האצבעות המגוידות האלה. קצות האצבעות השטוחות. הציפורניים הבולטות. כן, כן, כן. זה הוא! זה הוא! זה הוא! הו, אלוהים!	אלמה
הו, אלמה!	מאהלר
זה פשוט לא יאומן! הריח הזה! אני לעולם לא אשכח אותו. - אתה עדיין נמנע ממי בושם?	אלמה
את יודעת שאני שונא בושם.	מאהלר
אבל בכל זאת, יש לך ריח יותר טוב ממה שהיה לך בחיים. זו הפתעה נעימה. זמן כה רב אחרי מותך. זה די לא רגיל, לא כך? חמישים ושלוש שנים עברו מיום מותך. כל כך הרבה דברים קרו מאז בעולמנו!	אלמה
אז הם מנגנים את הסימפוניות שלי?	מאהלר
יותר מאי-פעם.	אלמה
והמבקרים?	מאהלר
איזה מבקרים?	אלמה
המבקרים שלי, כמובן. אוגוסט בעער למשל.	מאהלר
אוגוסט מי?	אלמה
בעער. - זה שטען שהיכולות הטכניות שלי הזיקו לי יותר משהועילו, כשמדובר בהלחנה... שאני מקרטע מרוב וירטואוזיות... שכל מה שטוב בעבודתי הוא מה שנלקח מריכארד ואגנר וברליוז... המבקר המפורסם, אוגוסט בעער, את חייבת לזכור אותו...!	מאהלר
אתה בטוח שמישהו כזה היה קיים אי פעם?	אלמה

- מאהלר
אלמה
מאהלר
- בוודאי! הוא היה אחד האויבים הכי מרים שלי!
אף אחד לא זוכר אותנו עוד.
או הברנש האחר ההוא, מה שמו... החזיר השחצן הנורא הזה.
כל ניו יורק פחדה מפניו. "הפשטנות המנדנדת והמסורסת של
גוסטאב מאהלר! זה לא צודק לגזול את זמנו של הקורא בתאור
מפורט של המיפלצתיות המוזיקאלית שמתחפשת ומסתתרת
תחת השם הסימפוניה הרביעית של מאהלר. אין שום דבר
במיבנה, בתוכן או בביצוע של העבודה הזאת שעשוי להרשים
את המוסיקולוג, מלבד הגרוטסקיות. לכותב הביקורת הזאת
היתה שעה או יותר של העינוי המכאיב ביותר שהוא אולץ
לסבול". את לבטח לא יכולת לשכוח אותו, אלמה! זכרי כמה
שכעסת אז!
- אלמה
מאהלר
אלמה
מאהלר
- אף פעם לא כעסתי בניו יורק. כעסתי רק בקליפורניה.
מה היה שמו של הברנש הזה...? קווין, אני חושב, קווין ריץ'...
או קווין גלאב... מה נהיה ממנו, את יודעת?
אני לא זוכרת שם כזה.
את זוכרת את הברנש המצחיק ההוא, המבקר של הבוסטון
דיילי אדוורטייזר, מה שמו, קארלסון או אליסון או משהו כזה,
שכתב ביקורת בצורת שיר סאטירי אחרי שהאזין לסימפוניה
החמישית שלי?
- Great praise the big brass tubas won"
,And kettle drums I ween
Why, 'twas an ugly thing, said little Wilhelmine
,Nay , that you mustn't say, quoth he
"!It is a famous symphony
- למה צריך תמיד לסבול שכל כלב ישתין עליך? מה אני, פנס
רחוב? אלסון, זה הוא! עכשיו אני זוכר: לוואיס אלסון.
אתה לבטח האדם היחיד ביקום שעדיין זוכר את האידיוט הזה.
היום לאף אחד לא איכפת מכל החבורה הזאת.
לי איכפת. אלה החיים שלי! החיים שלי!
שכח אותם, והם יימחקו מזיכרון המין האנושי.
הם ניסו להרוג אותי.
הם מתים ושכוחים. כל האויבים שלך הפכו לאבק, ואתה חי,
גוסטאב. אתה חי ובוועט. בעשור האחרון הפירסום שלך גדל
- אלמה
אלמה
מאהלר
אלמה

מחודש לחודש ומיום ליום. אתה הפכת למלחין המודרני המפורסם ביותר. נהיית לאחד הגאונים של המאה העשרים. נביא המודרניזם. האדג'יו מהחמישית שלך היה הדבר היחידי שעשה את "מוות בוונציה" של ויסקונטי למשהו נסבל.

מאהלר אלמה, אני כל כך מאושר לשמוע שהמוסיקה שלי הוכרה. אני באמת שמח שנעשיתי כל כך מפורסם ומצליח. אבל האם כל זה גרם לך סוף סוף לאהוב אותי?

(שתיקה)

אלמה זה כל מה שאיכפת לך עכשיו, חמישים ושלוש שנים אחרי מותך?

מאהלר אלמשילי, גם אם אדבר בלשון בני אדם ומלאכים - ואין לי אהבה, אינני אלא חצוצרת נחושת או מצילה מצלצלת. ולמרות שניתנה לי מתנת הנבואה, וכל הסודות גלויים לפניי, וגם אם כל האמיתות יתגלו לי ואוכל להזיז הרים, ורק אהבה אין לי, אני הנני שום דבר.

אלמה למה אתה אומר לי את הדברים האלה?

מאהלר אלמשילי, את לא יודעת שהאהבה לעולם אינה בטלה, ומה שבטל איננו אהבה? אך נבואות תיבטלנה, לשונות תחדלנה, דעת תיבטל. כי חלקית היא ידיעתנו, ובאורח חלקי מתנבאים אנו. אך בבוא המושלם יבוטל החלקי. בהיותי ילד דברתי כילד, הבנתי כילד, חשבתי כילד. כשהייתי לאיש שמת קץ לדברי הילדות. עכשיו רואים אנו במראה, במעורפל, אבל אז - פנים אל פנים. עכשיו ידיעתי חלקית, אבל אז אכיר כדרך שאני מוכר. אך כעת עומדות שלוש אלה: אמונה, תיקווה, אהבה. והגדולה שבהן - אהבה.

אלמה בשם אלוהים, למה אתה ממשיך לומר לי את כל הדברים האלה?

מאהלר אלמה, חיית חיים שלמים, תמיד עמדת בשורה הראשונה, חווית כל מה שהחיים יכולים להציע. היית נאהבת על ידי גברים בעלי תשוקות אדירות - וכל מה שעשית: הנחת להם לאהוב אותך. אלמה, את לא חיית.

אלמה חכה רגע! לאן אתה הולך?

מאהלר אני הולך לכתוב את הסימפוניה העשירית שלי.

